

Skovbørnehusets Pædagogiske Grundbog

*"Skovbørnehuset skal være et sted hvor der er rart at være og godt at være til.
Et sted hvor forældre kan føle sig trygge ved at aflevere deres børn og et sted der er rummeligt.*

Det skal være vores kendetegn at børn og voksne er glade. At vi ser det enkelte individ. Her skal der være mulighed for at udvikle sig

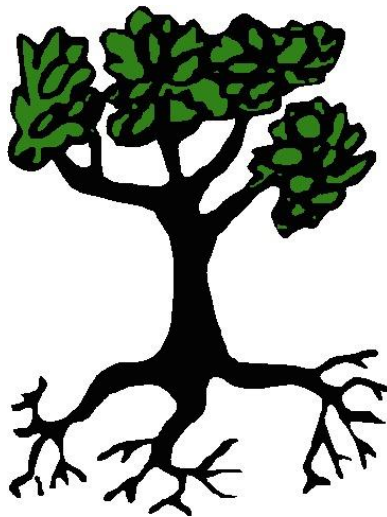
*Skovbørnehuset skal fortsat være Steiner inspireret, og et hus med plads til fri leg.
Hvor der er dynamik og fantasi og ro til fordybelse - den ro som vi har fået at vide at vi har.*

Vores fokus skal være "Det gode børneliv" og vi ser vores vigtigste opgave som at arbejde for netop det

Vi vil gerne være dygtige, - så vi må stå sammen, være faglige og åbne, brænde for det, tage ansvar og have lyst.

Det bedste der kan ske for Skovbørnehuset er, at vi får gjort det vi gerne vil. "

Uddrag "Det sagde medarbejderne"

Introduktion

Vi har opdelt vores "Pædagogiske grundbog" i to dele.

Den første del omhandler og beskriver vores pædagogiske tænkning og ideologi. Det er også her, at faglige mål og visioner vil fremgå. Den første del offentliggøres bl.a. på hjemmesiden.

Den første del er skrevet af et udvalg bestående af ledelsen og medarbejdere. Den er skrevet på baggrund af Skovbørnehusets historiske praksis samt flere planlægnings og refleksions forløb, som medarbejdergruppen og ledelsen i fællesskab har indgået i.

Første del omhandler endvidere overordnede tanker om lærings- og personlighedsdannelse miljø for børn samt en beskrivelse af hvordan vi griber opgaven an.

Anden del er en samling af en række praksisbeskrivelser, beslutningsreferater m.v.

Anden del er et internt stykke arbejdsrapport og offentliggøres ikke men forefindes på y-drevet og i papirform i institutionen.

1. del Skovbørnehusets tænkning og ideologi

Skovbørnehusets pædagogik er baseret på vores værdier, fokusering på udeliv, dele af Rudolf Steiner pædagogikken samt Howard Gardners teori om de syv intelligenser.

Vi vil her komme nærmere ind på hvordan det afspejler sig i vores pædagogik, og giver os et afsæt til at forstå og beskrive læring i en daginstitution som vores.

Rudolf Steiner pædagogik.

Rytme.

I den daglige rytme, hvor dagen som regel er forudsigelig for barnet. Samling hver dag om morgenen, til frokost og om eftermiddagen, hvor de sociale kompetencer og barnets alsidige personlige udvikling i en voksenstyret situation er i højsædet. Der lægges op til, at det enkelte barn betyder meget for helheden, det skal føle tilhørsforhold i en større social sammenhæng. I samlingen i børnehaven skiftes børnene f.eks. til at være hovedpersonen; - at skulle stå frem.

I Steinerpædagogikken betegnes disse perioder på dagen som "indånding". Det er her at man samler sig, får fokus og indgår i en forudbestemt og defineret sammenhæng. En form for ydre styring.

"Udånding" er de perioder hvor der leges frit og hvor sammenhænge og forløb opstår intuitivt og uforudsigeligt, skabt af barnets egen indre drivkraft. En form for indre styring.

Eventyrtælling / fortælling.

De kulturelle udtryksformer og værdier er i højsædet, når der dagligt fortælles eventyr eller historier.

Det giver børnene et pusterum, hvor de kan synke ind i sig selv. Børnene hensættes i en drømmeagtig forventning, eventyret giver barnet en glæde ved at danne billeder i sig selv. Fantasien får frit spil. Med eventyrtællingen viderefører vi en gammel kultur.

Efterligning.

Efterligning som pædagogisk praksis, er baseret på en viden om at alt, hvad der omgiver det lille barn, umiddelbart og "ufordøjet" strømmer direkte ind i det lille barns væsen og præger det. Alt hvad de voksne gør, må betragtes som efterligningsværdigt. Vi arbejder derfor meget praktisk f. eks. på legepladsen, hvor de voksne ofte er i gang med en trillebør eller værktøj. Alt hvad barnet lærer, lærer det ved at efterligne sit forbillede.

Derfor anser vi det også som vigtigt at vi som voksne også viser vejen når det gælder om følelser – om at kunne vise dem og håndtere dem. Når vi bruger relevante anledninger til at vise hvad vi selv føler – vrede, forskrækkelse, glæde – og hvordan vi håndterer det, er vi med til at legalisere og eksemplificere et følelsesliv.

En ordentlig barndom i gode vækstmiljøer hænger for os sammen med tilstedeværelsen af voksne der er deres individualitet og deres rollemodelansvar bevidst og hvor børn får lov til at være børn. På denne måde lægger vi også op til gode muligheder for en alsidig personlig udvikling.

Årstidsfester.

Børnene er selv en del af naturen og lever med i årets rytme, derfor fejrer vi seks årstidsfester. Det er vigtigt for os at præsentere og involvere børnene i kulturelle værdier og traditioner, dette gør vi bl.a. ved at afholde disse fester. Samtidig udvikles de sociale kompetencer, da det handler om i fællesskab (børn/voksne relationer) at lave en god fest. Festen kan kun lykkes hvis alle er med i forberedelserne.

Festerne bliver fejret over en uge, hvor der dagligt holdes samling for alle børnene. Til hver fest hører bestemte sange, rim, remser og fortællinger. Børnene får i den uge rig mulighed for at udvikle sproget. Sangene bliver sunget igen og igen, det samme med rim og remser. Der eksperimenteres måske med ordlegene så sjove eller frække ord indgår. Eventyrene skal fortælles mange gange, for dem bliver børnene aldrig trætte af. I samlingerne får barnet mulighed for at stå frem og "være på" i en stor forsamling. Sanglegene er kun sjove, hvis alle deltager, det er samtidig vigtigt at være lyttende og stille, når der fortælles eventyr så alle kan få noget ud af det. Vuggestuebørnene deltager som "tilskuere". De iagttager og lærer af de store børn.

Da det er en tilbagevendende genkendelig begivenhed giver det barnet tryghed, rummeligheden gives der plads til, da det enkelte barn er med i ugens aktiviteter ud fra alder – udvikling og forudsætninger.

Der lægges op til at barnet har mulighed for fordybelse, når det f.eks. maler mel eller kærner smør, men at man må også må vente på tur ind imellem. Vi har kun tre kornkværne.

Årstidsfesterne giver samtidig børnene stor indsigt i naturens rytme, hvilke materialer byder naturen at arbejde med, når vi holder høstfest. I 2015 startede ugen med en tur til Lejre for børn fra 4 år. Børnene oplevede, hvordan høsten foregik i "gamle" dage. Det var en succes, som vi vil fortsætte med.

Når vi analyserer vores årstidsfester kan vi se, at alle de seks temaer indgår helt naturligt.

Læring vs. Indlæring:

Steiner formulerede at, "barnet skal opdrage sig selv, og ikke forceres. Det skal udvikle sig harmonisk både fysisk og psykisk. Denne udvikling vil ske af sig selv i de rette omgivelser. Barnet skal komme frem til dets egne erkendelser. Barnet skal ikke belæres og have forklaringer af den voksne, men derimod iagttage og efterligne dennes handlinger.

Barnet skal opleve materialer og omgivelser, i stedet for at få forklaringer. Oplevelsen i sig selv er af en kvalitet, der er langt dybere og mere ægte end forklaringen. "

Vi mener at en væsentlig pointe i denne sammenhæng er, at der forud oplevelser finder sanseindtryk sted. Man kan sige at oplevelser blot er bevidstgjorte sanseindtryk. På samme måde forstår vi erfaringer som oplevelser der – måske pga. mange gentagelser – er blevet til en individuelt oplevet sandhed. Når disse erfaringer så indgår i en proces med f.eks. andres erfaringer, kan vi tale om tilegnelse eller tilblivelse af viden.

Dette forløb er efter vores mening beskrivelsen af en idéel læringsproces, fordi barnet her er hovedaktør. Så kan vi tale om "mestring af eget liv"...

Og hvis en god læringsproces begynder med stærke afstemte sanseindtryk, kommer vi ikke udenom udeliv.

Udeliv

Naturen er meget vigtig i Skovbørnehusets pædagogik. Vores børn opholder sig derfor mange timer dagligt udenfor. De oplever årstidernes skift, og er tæt på de naturfænomener det danske klima byder på.

De bruger det "legetøj" som naturen giver dem, jord, vand, ler, grene, sten m.m. De leger dagligt med de fire elementer: Jord, ild, luft og vand.

Vi er bevidste om at omgive dem med naturens materialer både inde og ude, f.eks. i forhold til legetøj, beskæftigelsesmaterialer og inventar.

Men det vigtigste er, at i Udelivet får børnene optimale sanseindtryk.

For at understøtte det sanselige, er vores uderum indrettet efter mange overvejelser, og giver bl.a. børnene mulighed for et varieret udbud af mulighed for motoriske udfoldelser. Der iværksættes mange forskellige aktiviteter f.eks. i vores værksted.

Men udeliv handler langt fra kun om motorik og biologi. I Skovbørnehuset anser vi naturen som den ideelle samspilspartner for personlighedsdannelsen idet, vi i et natur og udelivsmiljø finder genklang for enhver personlighed - enhver intelligens.

Howard Gardner - De syv intelligenser

Vi har tidligere arbejdet en del med teorien og mener at den stemmer godt overens med vores pædagogiske udgangspunkt. I teorien ligestiller han kropslig- bevægelsesmæssige - og musikalsk intelligens med det som før er blevet betragtet som intelligensbegrebets kerne, nemlig de sproglige og matematisk / logiske intelligenser.

Hans teorier giver os en forståelse af at børn opfatter og lærer forskelligt, og at vi derfor må være differentierede i vores forståelse af og hensyn til det enkelte barns læringsproces.

Intelligenserne er følgende:

Sproglig intelligens:

Evnen til at bruge ord effektivt, at kunne anvende sproget i praksis, dets betydning, lyde, til informationer, til argumenter, forklaringer og fortællinger.

Logisk - matematisk intelligens:

Evnen til at bruge tal, til at ræsonnere, logisk eller abstrakt tænkning, kategorisering og afprøvning af hypoteser.

Spatial intelligens:

Evnen til at opfatte den visuelt - rumlige verden. Denne intelligens involverer følsomhed overfor farver og former og rum.

Musikalsk intelligens:

Evnen til at opfatte, skelne og udtrykke musikalske former.

Kropslig og kinæstetisk intelligens:

Evne til god kontakt med kroppen, god timing, kontrol med genstande, gode reflekser, lærer bedst ved at bevæge dig.

Interpersonel intelligens:

Evnen til at være sammen med andre mennesker, lærer bedst ved at relatere til og deltage i fællesskaber. Evnen til at opfatte og skelne/ aflæse sindsstemninger, intentioner, motivationer og følelser hos andre mennesker. Evnen til at skelne menneskelige signaler og reagere / handle på dem.

Intrapersonel intelligens:

Personligt intelligente er selvtilidsfulde, uafhængige og viljestærke.

Denne intelligens indbefatter selvindsigt og evnen til at handle på en måde der er tilpasset denne viden. At have et nøjagtigt billede af sig selv (ens styrkesider og begrænsninger), bevidsthed om indre sindsstemninger, intentioner, motivationer, temperament og ønsker samt evnen til selvdisciplin, selvforståelse og selvværd.

Vores værdier og personlighedsdannelse

I Skovbørnehuset har vi for længe siden - i en anden tid, fundet frem til fem værdier, og dem holder vi godt fast i. Som eksempel på implementering af disse i den pædagogiske læreplan, har vi set på, hvordan de indgår i barnets personlighedsdannelse.

For at skabe/udvikle barnet som et helt menneske, er det af stor betydning, at det vokser og udvikles i trygge omgivelser. Vi giver bl.a. barnet **tryghed** i forhold til, at vi har en daglig, ugentlig og årlig rytme. De fleste dage, uger, og hele året er forudsigelige og med tilbagevendende rutiner/ begivenheder / traditioner.

Desuden giver vi barnet den tryghed det har brug for, ved at være nærværende voksne, der har øje for den enkeltes behov og udvikling.

Vi lægger op til, at det enkelte barn skal have mange forskellige **oplevelser**, så det kan udfolde sig i forhold til dets potentiale. Når barnet oplever, indgår barnet som regel også i sociale relationer med andre børn eller voksne. Barnet skal erfare at oplevelserne ofte bliver mere værd, når de kan deles med andre. Vi inviterer barnet til rare, spændende, farlige, kolde, varme, arbejdsomme, oplevelser i naturen, i forbindelse med vores årtidsfester og ved at besøge kulturelle og historiske steder.

Det er vigtigt for os, at barnet oplever **forskelligheden** blandt børn og voksne. Derfor er vi meget bevidste om at sammensætte personalegruppen med så mange "personligheder" som muligt. Vi ser også en værdi i, at tydeliggøre hvordan børnene er forskellige personer. På den måde kan barnet få en varieret vifte af forskelligheder (kompetencer) stillet til rådighed og også opleve sin egen kunnen og formåen.

Måske kan de andre børn noget som barnet ikke selv mestrer eller endnu ikke har udviklet færdighederne til. Vi gør dem klart, at vi socialt ikke alle har de samme muligheder, hverken i de nære omgivelser eller på verdensplan.

Det skal være legalt at vise sine **følelser**, men også at kunne styre dem.

Lige fra barnet går i vuggestue lærer vi det, at man skal reagere konstruktivt, hvis et andet barn bliver ked af det fordi barnet har haft en truende, negativ eller afvisende adfærd. Barnet skal lære at aflæse de andre børns reaktioner og sindsstemning. Hvornår vil den anden ikke mere? Når de bliver børnehavebørn skal de også lære at lytte til, hvad de andre børn har lyst til og nogle gange indgå et kompromis. Barnet skal gerne få en fornemmelse for egne grænser og opleve at det er i orden at beskytte sin egen integritet.

Når vi har mulighed for det, arbejder vi desuden med et "socialiserings forløb" i storegruppen. Et andet eksempel er, at vi fra tid til anden leger slåslege i vores arena.

Vi opbygger barnets **selvværd**, ved at vi værdsætter det som det "unikke" menneske det er. Sørger for at det indgår i nogle anerkendende relationer med andre børn. Vi støtter og anerkender barnet på det udviklingstrin det er på, men giver det samtidig nye opgaver og udfordringer. I naturen har vi rige muligheder for at give barnet tid til fordybelse, men også til grænseoverskridende udfordringer, der udvikler og styrker dets selvforståelse og selvværd. Begrebet selvværd ses ofte i samspil - eller forveksles med selvtillid. Vi skelner imellem selvtillid og selvværd således; selvtillid hænger sammen med "hvad du kan" og selvværd sammen med "hvem du er".

Trivsel er det samlede begreb for vores værdier, idet god trivsel kommer af det som vores værdiorde er ladet med. Et barn i god trivsel har de rette forudsætninger for at kunne opdage og danne sin egen personlighed i et positivt samspil med sine omgivelser.

Lærings - og børnemiljø.

Vores definition af læring:

"Læring er en proces der medfører nye kompetencer, erfaringer og adfærdsmønstre."

Læringsprocessen finder sted ukontrollabelt fortløbende, i flere lag og i mange retninger. At lære noget er ikke ensbetydende med at man bliver udviklet i en positiv retning.

Et godt og bevidst læringsmiljø i en daginstitution som vores, skal gerne sikre at den læring børnene får, overvejende er positiv og udvikler livslyst, selvtillid, kompetencer og evner.

Når vi overvejer mål for hvordan vores læringsmiljø skal være indenfor den pædagogiske læreplans 6 temaer, bør vi tage udgangspunkt i:

- Vores forståelse af børns læring, og sammenhængen imellem børnemiljø og læringsmiljø.
- Hvad har netop den børnegruppe vi arbejder med brug for?
- Hvilket læringsmiljø byder netop vores praksis og dagligdag på?

Børnemiljø og læringsmiljø – hvordan hænger det sammen?:

Kort sagt kan vi sige, at et godt børnemiljø er en forudsætning for et godt læringsmiljø, forstået på den måde at et godt børnemiljø giver den nødvendige indre og ydre ro samt balance der skal til for at barnet kan træde ind i et godt læringsmiljø.

Parametre som det fysiske miljø og dets muligheder og udfordringer, samt kvaliteten af de relationer til voksne og børn i daginstitutionen som barnet bevæger sig i, er bestemmende for hvordan børnemiljøet opleves af det enkelte barn.

Når vi som medarbejdere i Skovbørnehuset skal gøre os overvejelser om vores børnemiljø, skal vi altså se på:

- Hvordan vi kan udnytte og tilpasse de fysiske rammer vi befinder os i indendørs, på legepladsen og på turen til skoven, så de er udfordrende, inspirerende, ufarlige og rare at være i.
Når vi er på en tur i det kolde vintervejr kan vi f.eks. sørge for at der er mulighed for læ eller mulighed for at varme sig ved bålet. Vi kan sørge for at der er noget at tage sig til.
- Hvordan det psykiske eller sociale klima er i gruppen, og hvordan det kan opleves forskelligt, alt efter hvem man er. Hvordan leger børnene, er der plads til alle og bliver alle

set og hørt? Hvordan er omgangstonen? Er reglerne rimelige? Er vi voksne anerkendende og nærværende i forhold til det enkelte barn?

Når vi er på tur i det kolde vintervejr og nogle af børnene hellere vil hjem og være indenfor, må vi voksne f.eks. anerkende deres ønske og forsøge sammen med dem at finde en måde at være ude på, så det bliver en god dag – også for dem.

Endelig kan vi se på, hvordan samspillet imellem det fysiske og psykiske børnemiljø kan være befordrende eller begrænsende for det enkelte barns tryghed og basale behov.

Når vi er på tur i det kolde vintervejr og ude i det store snelandskab, kan vi tage barnet på skødet og sammen suse ned af kælkebakken og et øjeblik glemme, at fingere er kolde. Så kan vi holde i hånd op ad bakken bagefter.

Et godt læringsmiljø mener vi er kendetegnet ved at være inspirerende, udfordrende med plads i tid og rum til fordybelse, med mulighed for fællesskab og med tilgængelige voksne.

Et godt læringsmiljø er desuden kendetegnet ved at være tilpasset de, der skal være i det.

Vores arbejde med læringsmiljøet har været inspireret af teorien om Flow. Her har vi især vægtet beskrivelsen af, hvordan de udfordringer barnet enten selv, sammen med andre eller af voksne stilles overfor, gerne skal svare til de evner og det potentiale barnet besidder. Er udfordringerne for små, vil det over tid føre til kedsomhed, og er de for store er der over tid risiko for, at barnet kan udvikle stress.

Når udfordringerne er de rigtige, kan barnet - gerne sammen med andre - danne et uforstyrret læringsrum omkring sig, der lukker de ellers nære omgivelser ude. I denne tilstand er børnene i dyb koncentration og meget fokuserede. Sådant et rum kan opstå, når børnene selv har en god leg i gang, men også hvis de bliver optaget eller interesseret i noget de ser/oplever, sammen med en voksen.

Vi finder at vores læringsmiljø i Skovbørnehuset særligt er kendetegnet ved:

- At være i et autentisk miljø
- At være, hvor man kan bruge alle sanserne
- At der er god plads og mulighed til udforskning af sig selv og omgivelserne
- Traditioner, der er værd at glæde sig til - eksemplificeret ved vores årstidsfester.

Sådan arbejder vi med vores pædagogiske læreplan.

I "Skovbørnehusets aktuelle læreplan", på "Legetræet" og i "Drejebøgerne" beskrives hvordan vi arbejder bl.a. med den styrkede pædagogiske læreplan.

Sammen med nærværende "Pædagogisk grundbog", beskriver disse vores samlede praktiske, faglige og ideologiske fundament.

Vores indsatsområder er pt. (efteråret 20):

- ÅrsTidsRytmen
- Fornyet eksperimenterende praksis
- Læseleg

Pædagogisk praksis – en konklusion.

Hvordan kan vi samle alt det vi indtil videre har skrevet og få det overført til en praksis. Til det formål har vi sammenholdt Bernsteins model "De tre læringsrum" med vores forståelse af Steiners børne- og lærings syn. Det er blevet til følgende model:

Figuren der kombinerer Bernstein og Steiner

Henrik Graae 2019

De tre Læringsrum	
	Den indirekte forberedte voksne. (Efterlignelses princippet – aktiv/passiv form)
Den voksne går foran	Den voksne tilbyder at inddrage barnet i sin aktivitet. Den voksne erkender at læringsprocessens resultat ikke kan forudsiges, og at det derfor er det efterlignelsesværdige der bliver det afgørende. Aktiviteten har flertydige læringspotentialer, og det er barnet/barnets indre læringsdrift der afgør hvilket læringspotentialer der bliver aktiveret. Barnet følger og er subjekt.
Den voksne går ved siden af	Den voksne har meningsfulde aktiviteter uafhængigt af børnegruppen. Børnene kan være med eller betragter/noterer sig aktiviteten og kan lade sin leg næres og inspireres af den. Barnet leder og er subjekt og på egen hånd.
Den voksne går bagved	At den voksne ikke får forholdt sig til det enkelte barns læringsbehov og ikke får understøttet barnet i tilstrækkelig grad. Dermed også risiko for, at barnet bliver overladt til sig selv og sin egen skæbne.
Ulemper/Fare for...	